

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Пеньков С. В. Теоретичний генезис проблеми використання службових тварин в оперативно-розшуковій діяльності.....	177
Погорєлова І. С. Політична культура українського суспільства у вимірі європейських цінностей	179
Севрук В. Г. Проблеми дослідження етнічних мотивів вчинення злочинів.....	182
Стасюк С. В. Зміни податкового законодавства 2016 року як запорука демократизації суспільства	184
Трембіцький А. М. Схилення до розголошення комерційної таємниці: проблеми визначення меж відповідальності.....	187
Утвенко В. В. Правове регулювання соціального захисту окремих категорій непрацездатних громадян України.....	191
Kharchenko O. V. Logic bomb as a rhetorical means of humor.....	195
Чмир О. Б. До проблеми становлення правового демократичного суспільства в Україні	197
Чупрій Л. В. Аксіологічні та гуманітарні аспекти формування правової держави в Україні	200
Шклярук С. Г. Трастові послуги як інструмент виведення активів з України.....	203
Шусть В. В. Ціннісні системи українського суспільства – ідеологічний хаос	205
Якубенко Н. В. Українське дисидентство другої половини 1950-х – 1960-х рр. – зародкова форма громадянського суспільства.....	209
Авсієвич А. В. Правовий характер ознак міжнародного арбітражу	212
Берестецька Л. М. Тенденції розвитку електронного бізнесу в Україні.....	215
Бігдаш В. Д. Особливості формування принципів менеджменту страхової діяльності в Україні.....	218
Гавловська А. В. Оптимальні податки як складова частина іміджу держави та як спосіб подолання правового нігілізму громадян.....	221
Гончаренко Є. Ю. Сучасна “правова лінгвістика” як питання семантико-стилістичних особливостей перекладу юридичних текстів з німецької мови	224
Григор’єва М. І. Міжнародний досвід взаємодії держави і суспільства щодо профорієнтаційної роботи та довузівської підготовки молоді.....	227

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

В умовах сьогодення, крім соціального забезпечення, важливу роль відіграє також соціальна підтримка населення України з боку держави та органів місцевого самоврядування, яка полягає в різних державних формах державної допомоги, соціальних пільгах, соціальному обслуговуванні громадян та ін. Одним з головних напрямків соціальної підтримки населення є соціальний захист окремих категорій непрацездатних громадян, що регулюється цілою низкою нормативно-правових актів в сфері соціального захисту населення, головними серед них є: Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їхнього соціального захисту” від 22.10. 1993 р.; Закон України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” від 16.12. 1993 р.; Закон України “Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист” від 24.03.1998 р.; Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21.03. 1991 р.; Закон України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” від 13.01. 2005 р.; Закон України “Про охорону дитинства” від 26.04. 2001 р.; Закон України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” від 16.11. 2000 р.; Закон України “Про соціальний захист дітей війни” від 18.11.2004 р.; Закон України “Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 21.02. 1991 р.

Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їхнього соціального захисту” поділяє ветеранів війни на учасників бойових дій, інвалідів війни та учасників війни і встановлює для них ряд пільг (від зменшення оплати житлово-комунальних послуг (для учасників бойових дій — 75 %, інвалідів війни — 100 %, учасників війни — 50 %) до безкоштовного проїзду усіма видами міського і міжміського пасажирського транспорту, безкоштовного одержання ліків за рецептами лікарів), при цьому розмір та кількість пільг залежить від категорії ветеранів війни [7; 10].

Правові засади соціального захисту ветеранів праці визначаються Законом України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” від 16.12.1993 р. Цей Закон встановлює основні засади державної політики щодо ветеранів праці та інших громадян похилого віку та гарантує їм сприятливі умови в різних сферах суспільно-політичного та соціально-економічного життя. Пільги для ветеранів праці тісно пов’язані з їхнім медичним та соціально-економічним обслуговуванням, в тому числі й забезпеченням житлом [4].

Соціальний захист ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ регулюється Законом України “Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб

та їх соціальний захист”, який встановлює загальний стаж служби в Збройних силах та правоохоронних органах і перелік пільг для цих категорій громадян, в тому числі забезпечення житлом та санаторно-курортним лікуванням, 50 % знижку на сплату рахунків за житлово-комунальні послуги тощо [8].

Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” визначає основи соціального захисту інвалідів в Україні та гарантує їм рівні з іншими громадянами права та можливості в соціально-економічному житті суспільства. Соціальний захист інвалідів полягає у наданні пенсії, державної допомоги, компенсації та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, а також порядку прийому на роботу, закріплюючи за ними певну кількість місць на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від розмірів та форм власності. Також їм гарантується навчання в освітніх закладах незалежно від форм власності, в тому числі й право на здобуття вищої освіти; можливість забезпечення житлом, безкоштовний проїзд в міському або пільговий в міжміському пасажирському транспорті для деяких категорій інвалідів; матеріальне, соціально-побутове та медичне забезпечення інвалідів, в тому числі й шляхом надання грошових виплат [5].

Соціальний захист дітей-сиріт та дітей-інвалідів здійснюється на основі Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”; Закону України “Про охорону дитинства” та Закону України “Про державну соціальну допомогу дітям — інвалідам та інвалідам з дитинства”, де крім визначення понять дитина-сирота та дитина-інвалід і видів інвалідності наголошується на повному державному утриманні таких категорій громадян, призначенні пенсії дитині-інваліду та соціальної допомоги батькам на її утримання [2; 3; 1].

Пільги для дітей війни (право на переважне залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників; використання чергової відпустки в зручний для них час та додаткової відпустки за власний рахунок; виплата соціальної допомоги, наділення земельними ділянками; 25 % знижка на житлово-комунальні послуги) встановлюються Законом України “Про соціальний захист дітей війни” [6].

Нарешті, порядок надання соціальної допомоги та пільг учасникам ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, а особливо інвалідам Чорнобиля (безкоштовне медичне та санаторно-курортне лікування, проїзд у міському та міжміському транспорті, пенсійні та соціальні виплати, соціальна допомога, надання соціальних пільг тощо) визначається Законом України “Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” [9].

Разом з тим, правове регулювання соціального захисту окремих категорій непрацездатних громадян не позбавлене певних недоліків.

Вітчизняне законодавство в сфері соціального захисту не встановлює чітких механізмів надання допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян. Крім цього, непрацездатні громадяни не можуть отримати належну їм соціальну допомогу повною мірою. Особливо це стосується виділення житла чи земельної ділянки ветеранам війни та праці, здійснення реабілітаційних заходів для інвалідів і навіть безкоштовного надання ліків за рецептами лікарів. Прикладом цього є ветерани АТО, багато з яких не те що не отримали безкоштовного житла чи земельної ділянки, а й навіть не можуть довести, що вони були учасниками бойових дій чи стали інвалідами в ході проведення антитерористичної операції. Значна частина тих бійців, хто став інвалідами, не можуть отримати безкоштовного протезування кінцівок. Та й ліки непрацездатним громадянам за рецептами лікарів надаються лише в окремих випадках, оскільки більшість аптек перебувають у приватній власності, державних

аптек майже не залишилося, з державного бюджету в умовах економічної кризи виділяється все менше коштів на придбання ліків у приватних аптеках, а та частина аптек, що перебуває у комунальній власності, у кращому випадку може забезпечити одержання непрацевдатними громадянами ліків лише за певною знижкою.

Щодо безкоштовного надання житла (особливо це стосується сімей військовослужбовців), то ті незначні кошти, що виділяються з державного та місцевих бюджетів дозволяють отримати житло незначній частині військових, тому упродовж останніх десятиліть утворилася значна квартирна черга серед цієї категорії пільговиків. Соціально-економічна криза останніх років також вплинула на масштаби соціального захисту окремих категорій непрацевдатних громадян як і корупція в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування (адже ні для кого не секрет, що отримати квартиру, машину чи земельну ділянку легше буде тим громадянам, які дали хабара чиновнику).

Вітчизняне законодавство також чітко не регулює види соціального захисту окремих категорій непрацевдатних громадян та тих осіб, кому мають надавати соціальну допомогу. Особливо це стосується інвалідів, дітей інвалідів та інвалідів з дитинства. Адже не всі інваліди є непрацевдатними громадянами та й в багатьох випадках важко встановити чи є особа інвалідом чи ні. Також чітко не визначена процедура надання інвалідності чи зняття такої. Багато громадян користуються статусом інваліда чи інваліда з дитинства незаконно, отримують соціальні виплати та допомогу, користуються безкоштовним проїздом у громадському транспорті, при цьому успішно працюючи чи займаючись підприємницькою діяльністю. Траплялося чимало випадків, що громадяни зробивши посвідчення учасника ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС чи інваліда Чорнобиля, самі там ніколи не були.

Законодавство в сфері соціального захисту населення чітко не встановлює і розмір стажу, який необхідний для надання соціальної допомоги окремим категоріям непрацевдатних громадян. І чи можна, наприклад, військовослужбовців, працівників правоохоронних органів чи ветеранів праці, які прослужили чи пропрацювали 20–25 або більше років та не мають жодної хронічної хвороби чи каліцтва, вважати непрацевдатними громадянами.

Законодавство в сфері соціального захисту населення встановлює велику кількість соціальних виплат чи пільг окремим категоріям непрацевдатних громадян, багато з яких були запроваджені ще за радянських часів та втратили свою актуальність або часто дублюються і тому потребують об'єднання.

Нарешті, деякі з розглянутих нормативно-правових актів (Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, Закон України “Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”) були прийняті ще за радянських часів і тому потребують нової редакції, а Закон України “Про соціальний захист дітей війни”, який визначає дитину війни як особу, яка є громадянином України та якій на час закінчення (2 вересня 1945 року) Другої світової війни було менше 18 років, взагалі втратив актуальність, бо ця категорія громадян має соціальний захист на загальних підставах [5; 9; 6].

Тому на сьогоднішній день нагальним є внесення змін до базових законів, присвячених соціальному захисту окремих категорій непрацевдатних громадян, прийняття нової редакції законів “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” та “Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, які б чітко регулювали порядок та механізми надання матеріальної допомоги та соціальних пільг цим категоріям, дали чітке визначення, хто є непрацевдатним, інвалідом і чи взагалі він потребує соціального захисту.

Потребує реформування і законодавство в сфері соціального захисту населення, як і сама система соціального захисту та соціальної підтримки. Необхідно на законодавчому рівні чітко визначити категорії громадян, які дійсно є непрацездатними та потребують соціального захисту з боку держави та органів місцевого самоврядування, здійснити децентралізацію усієї системи соціального захисту з передачею більшості повноважень та фінансових ресурсів органам місцевого самоврядування, які краще знають соціальні потреби своїх співмешканців, при цьому закріпивши контроль з боку державних органів та територіальної громади за цільовим використанням коштів.

Нарешті, необхідно впорядкувати й види соціальної допомоги та соціальних пільг, встановити кількість отримувачів державної допомоги і на законодавчому рівні закріпити відповідальність за незаконність одержання соціальних виплат як окремих категорій громадян, так і чиновників, які допустили подібне порушення.

Джерела

1. Закон України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” від 16.11. 2000 № 2109-III / ВВР. — 2001. — № 1. — Ст. 2.
2. Закон України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” від 13.01. 2005 № 2342-IV / ВВР України. — 2005. — № 6. — Ст. 147.
3. Закон України “Про охорону дитинства” від 26.04. 2001 № 2402-III / ВВР України. — 2001. — № 30. — Ст. 142.
4. Закон України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” від 16.12.1993 № 3721-XII / ВВР України. — 1994. — № 4. — Ст. 18.
5. Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21.03. 1991 № 875-XII / ВВР УРСР. — 1991. — № 21. — Ст. 252.
6. Закон України “Про соціальний захист дітей війни” від 18.11.2004 р. № 2195-IV / ВВР України. — 2005. — № 4. — Ст. 94.
7. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” від 22.10. 1993 № 3551-XII / ВВР України. — 1993. — № 45. — Ст. 425.
8. Закон України “Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист” від 24.03. 1998 № 203/98-ВР / ВВР України. — 1998. — № 40–41. — Ст. 249.
9. Закон України “Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 21.02. 1991 № 796-XII / ВВР УРСР. — 1991. — № 16. — Ст. 200.
10. Право соціального забезпечення України: підручник / [Пилипенко П. Д. та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — 4-те вид., перероб. і допов. — К.: Ін Юре, 2014. — 476 с.